

Załącznik Nr 1 do Uchwały nr 2371 /2009
Zarządu Województwa Wielkopolskiego
z dnia 19 marca 2009 roku



**PROGRAM
REGIONALNY**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI



WOJEWÓDZTWO
WIELKOPOLSKIE

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO



**WYTYCZNE INSTYTUCJI ZARZĄDZAJĄCEJ WIELKOPOLSKIM
REGIONALNYM PROGRAMEM OPERACYJNYM
NA LATA 2007-2013 DLA BENEFICJENTÓW
PRIORYTETU III ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE –
DZIAŁANIE 3.1 RACJONALIZACJA GOSPODARKI ODPADAMI
I OCHRONA POWIERZCHNI ZIEMI W ZAKRESIE PRZYGOTOWANIA
STUDIUM WYKONALNOŚCI**

Poznań, marzec 2009

Spis treści

Rozdział 1 - Streszczenie	11
Rozdział 2 - Definicja projektu	12
Rozdział 3 - Charakterystyka projektu	12
3.1 Podrozdział 1 - Stan aktualny.....	12
3.2 Podrozdział 2 - Identyfikacja problemów	12
3.3 Podrozdział 3 - Cel/e projektu	13
3.4 Podrozdział 4 - Warianty realizacji projektu.....	13
3.5 Podrozdział 5 - Opis projektu	14
3.6 Podrozdział 6 - Określenie wskaźników produktu oraz rezultatu projektu.....	15
3.7 Podrozdział 7 - Matryca logiczna projektu.....	16
Rozdział 4 - Analiza instytucjonalna i prawna projektu	17
4.1 Podrozdział 1 - Opis wdrażania projektu	17
4.2 Podrozdział 2 - Zarządzanie projektem i trwałość projektu	18
4.3 Podrozdział 3 - Kwestie prawne związane z realizacją projektu	19
Rozdział 5 - Analiza finansowo - ekonomiczna projektu	19
5.1 Podrozdział 1 - Metodologia przeprowadzenia analizy finansowo - ekonomicznej projektu.....	19
5.2 Podrozdział 2 - Nakłady finansowe na realizację projektu	20
5.3 Podrozdział 3 - Źródła finansowania projektu	23
5.4 Podrozdział 4 - Kalkulacja przychodów ze sprzedaży.....	25
5.5 Podrozdział 5 - Kalkulacja kosztów w okresie eksploatacji	26
5.6 Podrozdział 6 - Rachunek zysków i strat dla projektu	28
5.7 Podrozdział 7 - Rachunek przepływów pieniężnych wywołanych realizacją projektu ..	29
5.8 Podrozdział 8 - Ustalenie poziomu dofinansowania projektu	29
5.9 Podrozdział 9 - Analiza rentowności projektu.....	30
5.10 Podrozdział 10 - Trwałość finansowa projektu	30
5.11 Podrozdział 11 - Analiza ekonomiczna projektu.....	32
5.12 Podrozdział 12 - Analiza wrażliwości.....	32
5.13 Podrozdział 13 - Analiza ryzyka	32
Rozdział 6 - Wpływ projektu na środowisko	33
6.1 Podrozdział 1 - Wpływ projektu na środowisko w okresie realizacji.....	33
6.2 Podrozdział 2 - Wpływ projektu na środowisko po zakończeniu realizacji	33
Rozdział 7 - Promocja i informacja	33
Rozdział 8 - Spis tabel	34
Rozdział 9 - Spis rysunków	34

Rozdział 10 - Spis załączników	34
---------------------------------------------	-----------

Celem Wytycznych jest ujednoczenie zasad przygotowywania studiów wykonalności, w tym metodologii prowadzenia obliczeń, prezentacji informacji. Wytyczne mają ułatwić proces przygotowania studiów wykonalności przez beneficjentów oraz ocenę projektów.

Użyte w Wytycznych skróty oznaczają:

WFOŚiGW – Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Poznaniu

WRPO – Wielkopolski Regionalny Program Operacyjny na lata 2007 – 2013

UWRPO – Szczegółowy opis priorytetów Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007 – 2013

EFRR – Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego

EFS – Europejski Fundusz Społeczny

DGC – Dynamiczny koszt jednostkowy

DCF – Zdyskontowane przepływy pieniężne

FNPV/C - Finansowa bieżąca wartość netto inwestycji

FRR/C - Finansowa wewnętrzna stopa zwrotu z inwestycji

Podstawowe definicje:

Beneficjent - Beneficjent to podmiot, który jest stroną umowy zawieranej z Instytucją Pośredniczącą (WFOŚiGW) o dofinansowanie realizacji projektu z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.

Wnioskodawca - do kategorii wnioskodawców zalicza się tylko grupy podmiotów, które wyszczególnione zostały w punkcie „Typy beneficjentów” w ramach poszczególnych Działań opisanych w Szczegółowym Opisie Priorytetów WRPO.

Całkowity koszt projektu/inwestycji - wydatki kwalifikowane i niekwalifikowane, ponoszone do momentu zakończenia realizacji projektu. Obejmuje m.in. nakłady inwestycyjne na realizację projektu, powiększone o ewentualne rezerwy na nieprzewidziane wydatki, jeżeli instytucja zarządzająca przewiduje taką możliwość, koszty ogólne oraz inne koszty nie mające charakteru pieniężnego, o których mowa w wytycznych o kwalifikowalności wydatków, których wartość ustalana jest na zasadach określonych w tych wytycznych. Całkowity koszt inwestycji powinien zawierać podatek VAT, niezależnie od tego czy przepisy krajowe przewidują możliwość jego odzyskania, czy też taka możliwości nie została przewidziana. Podatek VAT powinien być ujęty w tabeli kosztu całkowitego jako osobna kategoria. Całkowity koszt inwestycji brany jest pod uwagę przy określaniu, czy dany projekt należy do kategorii dużych projektów, o których mowa w art. 39 rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 oraz - w przypadku projektów współfinansowanych z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego lub Funduszu Spójności - czy dany projekt podlega reżimowi

prawnemu art. 55 ust.1-4 ww. rozporządzenia (patrz definicja dużych projektów oraz definicja projektów generujących dochód).

Ceny bieżące - (ceny nominalne) są to ceny występujące faktycznie w danym czasie. Ceny takie uwzględniają efekt ogólnej inflacji i należy je odróżniać od cen stałych.

Ceny stałe - ceny według roku bazowego, stosowanie których pozwala wyeliminować wpływ inflacji na dane ekonomiczne. Należy odróżniać je od cen bieżących.

Cross-financing - zasada elastycznego, krzyżowego finansowania, która ma na celu ułatwienie wdrażania jednofunduszowych programów operacyjnych. Zapewnia ona możliwość finansowania w ramach zakresów interwencji EFRR i EFS komplementarnych działań wchodzących odpowiednio w zakres drugiego funduszu.

Dostępność cenowa taryf (tzw. affordability): zasada ta oznacza, iż poziom taryf powinien uwzględniać zdolność gospodarstw domowych do płacenia za usługi. Poziom taryf może zostać ustalony poprzez odniesienie się do określonego procentu dochodu do dyspozycji gospodarstw domowych. Metodologię ustalania wartości dochodu rozporządzalnego przedstawiono w dokumencie *opracowanym przez Jaspers „Wytyczne do przygotowania inwestycji w zakresie środowiska współfinansowanych przez Fundusz Spójności i Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego w latach 2007-2013”*.

Duże projekty: zgodnie z zapisami art. 39 *rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006* są to projekty o całkowitym koszcie przekraczającym 25 mln EUR w przypadku środowiska naturalnego oraz 50 mln EUR w przypadku pozostałych dziedzin. W celu ustalenia, czy całkowity koszt danego projektu przekracza próg dużego projektu, a tym samym czy dany projekt jest dużym projektem w rozumieniu art. 39 *rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006*, należy zastosować kurs wymiany EUR/PLN, stanowiący średnią miesięcznych obrachunkowych kursów stosowanych przez Komisję Europejską z ostatnich sześciu miesięcy poprzedzających miesiąc złożenia wniosku o dofinansowanie. Ustalony w momencie złożenia wniosku kurs wymiany EUR/PLN jest stosowany również w celu identyfikacji, czy dany projekt nie uzyskał statusu dużego projektu w przypadku zmiany całkowitego kosztu na późniejszym etapie. Miesięczne obrachunkowe kursy wymiany stosowane przez Komisję Europejską publikowane są w mediach elektronicznych:

(http://ec.europa.eu/budget/inforeuro/index.cfm?fuseaction=currency_historique¤cy=153&Language=en) .

Finansowa bieżąca wartość netto inwestycji (FNPV/C) - jest to suma zdyskontowanych strumieni pieniężnych netto generowanych przez projekt.

Finansowa wewnętrzna stopa zwrotu z inwestycji (FRR/C) - jest to stopa dyskontowa, przy której wartość FNPV/C wynosi zero, tzn. bieżąca wartość przyszłych przychodów jest równa bieżącej wartości kosztów projektu.

Koszty operacyjne: dla potrzeb ustalania wskaźników efektywności finansowej oraz wyliczenia wartości dofinansowania przyjmuje się, że są to koszty eksploatacji i utrzymania (np. wynagrodzenia, surowce, elektryczność), koszty administracyjne i ogólne, koszty związane ze sprzedażą i dystrybucją. Ponadto, w kosztach operacyjnych można uwzględnić podatki dochodowe i inne podatki bezpośrednie, jeżeli stanowią rzeczywisty wydatek beneficjenta/operatora. Przy określaniu kosztów operacyjnych na potrzeby analizy projektu nie należy uwzględniać pozycji, które nie powodują rzeczywistego wydatku pieniężnego, nawet jeżeli pozycje takie są zazwyczaj wykazywane w bilansie lub rachunku zysków i strat. Do kosztów operacyjnych nie należy zatem zaliczać kosztów amortyzacji oraz rezerw na nieprzewidziane wydatki. Jako koszty operacyjne nie są również traktowane koszty kapitałowe (np. odsetki od kredytów). Na potrzeby wyliczenia wskaźnika luki w finansowaniu razem z kosztami operacyjnymi należy ująć również nakłady odtworzeniowe związane z elementami infrastruktury, o krótkim okresie użytkowania jak również zmiany w kapitale obrotowym netto. W przypadku niektórych typów projektów, tj. modernizacja, ich realizacja może spowodować oszczędność kosztów operacyjnych w stosunku do scenariusza bez projektu. Dla projektów, o których mowa w art. 55 ust.1 *rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006* oszczędność kosztów operacyjnych powinna zostać uwzględniona w analizie luki w finansowaniu, chyba że nastąpi równoważne zmniejszenie środków dotychczas otrzymywanych od podmiotów publicznych, np. dotacji na działalność operacyjną. Oszczędność kosztów może zostać pominięta jeżeli beneficjent przedstawi szczegółowy mechanizm ustalania wysokości otrzymywanej dotacji, zgodnie z którym korzyści wynikające z oszczędności kosztów operacyjnych będą równe co do wartości obniżeniu kwoty dotacji dla danego podmiotu. Przy obliczaniu luki w finansowaniu można pominąć tylko oszczędności kosztów operacyjnych do wysokości kwoty obniżenia dotacji.

Okres odniesienia - okres odniesienia przyjęty na potrzeby analizy rozumiany jest jako okres, za który należy sporządzić prognozę przepływów pieniężnych generowanych przez projekt, licząc od roku złożenia wniosku o dofinansowanie i obejmuje okres realizacji projektu oraz okres życia ekonomicznego projektu. Przepływy związane z realizacją projektu poniesione przed rokiem złożenia wniosku o dofinansowanie powinny zostać uwzględnione w analizie w pierwszym roku odniesienia w wartościach niezdyskontowanych. Jest on uzależniony od rodzaju inwestycji i powinien odzwierciedlać okres życia ekonomicznego projektu planowanego do dofinansowania z funduszy UE.

Projekt (przedsięwzięcie) - operacja o jasno określonych celach, składająca się z całej serii robót, działań lub usług, której celem jest wykonanie niepodzielnego zadania, posiadającego sprecyzowany charakter gospodarczy lub techniczny. Zespoły działań tworzących projekt powinny zachować spójny i skoordynowany charakter i prowadzić do ściśle określonego celu.

Projekty generujące dochód – (inne stosowane pojęcia: **przychód netto, dochód netto**): w myśl art. 55 *rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006* są to wszelkie projekty współfinansowane z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego lub Funduszu Spójności, których całkowity koszt przekracza 1 mln EUR, obejmujące inwestycję w infrastrukturę, korzystanie z której podlega opłatom ponoszonym **bezpośrednio przez korzystających** oraz wszelkie projekty pociągające za sobą sprzedaż gruntu lub budynków lub dzierżawę gruntu lub najem budynków, lub wszelkie inne odpłatne świadczenie usług, dla których wartość bieżąca przychodów w rozumieniu art. 55 ust. 1 *rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006* przewyższa wartość bieżącą kosztów operacyjnych. **Projektami generującymi dochody nie są projekty**, które podlegają **zasadom pomocy publicznej w rozumieniu art. 87 TWE**, w tym pomocy *de minimis* lub dla których wsparcie związane jest z instrumentami inżynierii finansowej w rozumieniu art. 44 *rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006* oraz Sekcji 8 *rozporządzenia Komisji (WE) nr 1828/2006*. W myśl *rozporządzenia Rady (WE) nr 1341/2008 z dnia 18 grudnia 2008 r. zmieniającego rozporządzenie (WE) nr 1083/2006 ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności w odniesieniu do niektórych projektów generujących dochody*, **projektami generującymi dochody nie są również projekty współfinansowane przez Europejski Fundusz Społeczny oraz te projekty współfinansowane z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego lub Funduszu Spójności, których całkowity koszt nie przekracza 1 mln EUR**. W celu ustalenia, czy całkowity koszt danego projektu przekracza powyższy próg, należy zastosować kurs wymiany EUR/PLN, stanowiący średnią miesięcznych obrachunkowych kursów stosowanych przez Komisję Europejską z ostatnich sześciu miesięcy poprzedzających miesiąc złożenia wniosku o dofinansowanie. Szczegółowe informacje na ten temat zostały wskazane w aktualnych *Wytycznych w zakresie wybranych zagadnień związanych z przygotowaniem projektów inwestycyjnych, w tym projektów generujących dochód, MRR*. Miesięczne obrachunkowe kursy wymiany stosowane przez Komisję Europejską publikowane są w mediach elektronicznych:

http://ec.europa.eu/budget/inforeuro/index.cfm?fuseaction=currency_historique¤cy=153&Language=en).

Stopa dyskontowa - stopa, przy użyciu której przyszłe wartości sprowadza się do wartości bieżącej. Należy zastosować stopę dyskontową na poziomie 5% w przypadku analizy finansowej wykonanej w cenach stałych oraz na poziomie 8% w przypadku analizy finansowej wykonanej w cenach bieżących.

Wartość rezydualna: wartość środków trwałych netto uzyskanych na etapie realizacji projektu lub w okresie jego eksploatacji, wynikająca z nakładów inwestycyjnych na realizację projektu oraz nakładów odtworzeniowych, ustalona na koniec ostatniego roku okresu

odniesienia przyjętego do analizy. Okres amortyzacji dla każdego typu aktywa powinien odzwierciedlać jego ekonomicznie uzasadniony okres użytkowania, w oparciu o jego oczekiwaną przydatność beneficjenta, a nie minimalny okres amortyzacji wynikający z właściwych przepisów prawnych. Wartość rezydualna występuje wtedy, gdy okres ekonomicznej użyteczności środków trwałych jest dłuższy niż okres ich eksploatacji wynikający z przyjętego okresu odniesienia (patrz: definicja okresu odniesienia). W przypadku gruntów wartość rezydualna wynosi 100% wartości początkowej. W przypadku, w którym budynki użyteczności publicznej będące przedmiotem projektu (np. szpitale, muzea, uniwersytety) będą wykorzystywane w tym samym celu po zakończeniu okresu odniesienia i nie ma możliwości potencjalnego osiągnięcia korzyści finansowej w wyniku sprzedaży obiektu, można przyjąć, iż wartość rezydualna wynosi 0. Wnioskodawca powinien uzasadnić przyjętą wartość rezydualną. Wartość rezydualna środków trwałych netto w ostatnim roku odniesienia wykazywana jest w tabelach finansowych ze znakiem przeciwnym do wydatków i *de facto* powiększa wpływy projektu, obok przychodów w rozumieniu art. 55 ust. 1 *rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006*.

Wskaźnik „luki w finansowaniu” - w przypadku projektów generujących dochód (dla których istnieje możliwość oszacowania dochodu z wyprzedzeniem) jest to ta część zdyskontowanych nakładów inwestycyjnych na realizację projektu, która nie jest pokryta sumą zdyskontowanych dochodów (przychodów netto) z projektu (wyrażona w % w odniesieniu do wartości tych nakładów).

Zasady ogólne sporządzenia dokumentu:

Studium Wykonalności powinno wykazać wykonalność instytucjonalną, techniczną oraz finansową projektu.

Studium musi być aktualne na dzień składania wniosku. Studium musi zawierać wszystkie rozdziały wskazane w niniejszych wytycznych.

Wszelkie analizy w studium wykonalności powinny być zgodne z *Wytycznymi w zakresie wybranych zagadnień związanych z przygotowaniem projektów inwestycyjnych, w tym projektów generujących dochód, MRR oraz z dokumentem opracowanym przez Jaspers „Wytyczne do przygotowania inwestycji w zakresie środowiska współfinansowanych przez Fundusz Spójności i Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego w latach 2007-2013”*.

Dane przedstawione w Studium Wykonalności muszą być zgodne z danymi zawartymi we Wniosku o dofinansowanie oraz pozostałych załącznikach, w tym w załączonym do Studium Wykonalności pliku kalkulacyjnym MS Excel (jeśli dotyczy).

Przyjmowane założenia powinny zostać odpowiednio uzasadnione na podstawie przeprowadzonych badań, danych statystycznych lub historycznych, ogólnie przyjętych norm i wskaźników. Należy podać źródło pochodzenia przyjętych danych, wskaźników.

Wszelkie wartości liczbowe powinny być podawane z dokładnością do 2 miejsc po przecinku.

Studium Wykonalności nie powinno przekraczać 80 stron (bez załączników), przy zastosowaniu czcionki 12 pkt typu Times New Roman, odstępach między wierszami 1,5.

Do Studium powinien zostać dołączony plik kalkulacyjny MS Excel z aktywnymi formułami, przedstawiający wszystkie obliczenia, których wyniki zostały zamieszczone w Studium (tabele wynikowe w Studium Wykonalności powinny pochodzić z arkusza „wyniki”). Plik kalkulacyjny powinien składać się z 3 arkuszy: założenia, obliczenia, wyniki.

Studium Wykonalności musi być zgodne z:

- Wielkopolskim Regionalnym Programem Operacyjnym na lata 2007-2013,
- Szczegółowym opisem priorytetów Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007-2013,
- Wytycznymi Instytucji Zarządzającej Wielkopolskim Regionalnym Programem Operacyjnym na lata 2007-2013 w sprawie kwalifikowalności kosztów w ramach Priorytetu I – działanie 1.7 oraz Priorytetów II-VI.
- Wytycznymi w zakresie wybranych zagadnień związanych z przygotowaniem projektów inwestycyjnych, w tym projektów generujących dochód, MRR.
- dokumentem opracowanym przez Jaspers „Wytyczne do przygotowania inwestycji w zakresie środowiska współfinansowanych przez Fundusz Spójności i Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego w latach 2007-2013”.

Studium Wykonalności powinno być czytelnie podpisane na tytułowej stronie i na każdej stronie parafowane niebieskim tuszem przez osoby upoważnione wraz z pieczętą imienną.

Poniżej został przedstawiony wzór strony tytułowej dokumentu.

**STUDIUM WYKONALNOŚCI
DLA PROJEKTU PT.:**

„.....”

realizowanego w ramach
**Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego
na lata 2007 - 2013**

Priorytet III Środowisko przyrodnicze
Działanie 3.1 Racjonalizacja gospodarki odpadami i ochrona powierzchni ziemi
Schemat

Podpis z pieczętą imienną osoby uprawnionej do reprezentowania Beneficjenta	Pieczętka firmowa

miejsowość, miesiąc, rok

Rozdział 1 - Streszczenie

Streszczenie Studium Wykonalności nie powinno przekraczać 5 stron. W streszczeniu powinny się znaleźć co najmniej następujące informacje o projekcie:

- podmioty zaangażowane w realizację, zakres ich odpowiedzialności w procesie przygotowania i realizacji projektu, późniejszej eksploatacji nowej infrastruktury,
- tytuł, zakres, lokalizacja oraz okres realizacji projektu,
- całkowity koszt realizacji, w tym koszty kwalifikowalne, struktura finansowania kosztów, określenie czy VAT uznano za koszt kwalifikowalny projektu, wskazanie na zastosowanie cross – finansingu, wg poniższego wzoru:

Tabela 1. Koszty projektu (wzór)

Wyszczególnienie		Koszty całkowite		Koszty kwalifikowalne	
		PLN	%	PLN	%
1.	Dofinansowanie z WRPO				
2.	Środki własne Beneficjenta				
3.	Zewnętrzne źródła finansowania, w tym:				
3.1					
3.2					
3.3					
4.	R A Z E M		100		100
5.	Kwalifikowalność podatku VAT			tak/nie	
6.	Wykorzystanie instrumentu elastyczności (cross-financing)			tak/nie	
	Kwota wydatku		Nazwa wydatku	Uzasadnienie	

- cele, produkty, rezultaty projektu oraz ich trwałość,
- wykonalność prawna projektu,
- wyniki analizy wariantów projektu oraz analizy finansowej, w tym określenie luki w finansowaniu (jeśli dotyczy) i poziomu dofinansowania, wskaźników rentowności projektu (jeśli dotyczy), wg poniższego wzoru:

Tabela 2. Wyniki analizy finansowej projektu (wzór)

	Główne elementy i parametry	Wartość
1	Luka w finansowaniu (%)	
2	Poziom dofinansowania (w zł)	
3	Wartość wskaźnika FNPV bez dotacji (w zł)	
4	Wartość wskaźnika FRR bez dotacji (w %)	
5	Wartość wskaźnika FNPV z dotacją (w zł)	
6	Wartość wskaźnika FRR z dotacją (w %)	

Rozdział 2 - Definicja projektu

Należy krótko zdefiniować co jest przedmiotem projektu.

Należy także dokonać ustalenia całkowitego kosztu projektu.

Niezbędne jest także ustalenie - przy uwzględnieniu wszystkich przesłanek wskazanych w art. 55 rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 - czy projekt należy do którejś z kategorii projektów generujących dochód (kategorie zawarte zostały w Wytycznych w zakresie wybranych zagadnień związanych z przygotowaniem projektów inwestycyjnych, w tym projektów generujących dochód, MRR).

Rozdział 3 - Charakterystyka projektu

3.1 Podrozdział 1 - Stan aktualny

Opis stanu aktualnego jest podstawą identyfikacji problemów występujących na obszarze realizacji projektu, do których ograniczenia ma się przyczynić planowane przedsięwzięcie. Jest zatem podstawą uzasadnienia realizacji projektu.

Opis stanu aktualnego powinien obejmować szczegółową charakterystykę następujących zagadnień:

- istniejące rozwiązania związane z realizacją projektu,
- parametry techniczne i technologiczne istniejącej infrastruktury,
- funkcjonalność istniejącej infrastruktury,
- charakterystykę użytkowników istniejącej infrastruktury, odbiorców usług,
- w przypadku braku jakiegokolwiek infrastruktury należy scharakteryzować obszar lokalizacji projektu, istniejące niedobory związane z realizacją projektu.

Opis stanu aktualnego powinien być rzetelny, jasny, poparty wiarygodnymi źródłami danych, np.: danymi statystycznymi, danymi zawartymi w dokumentach strategicznych gminy / powiatu / województwa, analizami prowadzonymi na potrzeby danego obszaru i projektu, dokumentacją zdjęciową obszaru.

3.2 Podrozdział 2 - Identyfikacja problemów

Na podstawie przeprowadzonej analizy stanu istniejącego należy dokonać identyfikacji problemów występujących na obszarze realizacji projektu, do których ograniczenia ma się przyczynić planowane przedsięwzięcie.

Pomiędzy wskazanymi w niniejszym podrozdziale problemami a wskaźnikami produktu i rezultatu określonymi w podrozdziale 3.6 powinien występować związek przyczynowo- skutkowy.

3.3 Podrozdział 3 - Cel/e projektu

Następnie, w oparciu o wskazane problemy, należy zdefiniować cel/e projektu. Cel/e projektu powinny być:

- jasno sformułowane,
- logicznie powiązane ze sobą,
- uwzględniały najważniejsze bezpośrednie i pośrednie skutki społeczno – ekonomiczne projektu,
- mierzalne,
- osiągalne.

Zidentyfikowane cel/e projektu należy powiązać z celami dokumentów strategicznych na poziomie regionalnym oraz lokalnym. Należy uzasadniać wpływ projektu na realizację celów dokumentów strategicznych, w szczególności:

- Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Wielkopolskiego na lata 2008 – 2011 z perspektywą na lata 2012 – 2019,
- Strategii Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2020 roku,
- Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007 – 2013,
- dokumentów na szczeblu lokalnym (strategie, plany rozwoju lokalnego).

3.4 Podrozdział 4 - Warianty realizacji projektu

Analiza ma na celu wykazanie, że wybrany przez Inwestora wariant realizacji projektu reprezentuje najlepsze rozwiązanie spośród wszelkich możliwych alternatywnych rozwiązań.

Należy wskazać możliwe do realizacji warianty rozwiązania zidentyfikowanych na obszarze realizacji projektu problemów oraz dokonać ich porównania. Wybór wariantów może zostać dokonany w oparciu o następujące kryteria:

- lokalizacji,
- rozwiązań technologicznych,
- rozwiązań organizacyjnych,
- zakresu projektu.

Należy przyjąć do analizy co najmniej dwa warianty realizacji projektu (dwa warianty inwestycyjne), przy czym nie należy analizować wariantu „zerowego”, czyli wariantu polegającego na niepodejmowaniu żadnych działań.

Jako metodę wyboru wariantu optymalnego należy zastosować metodę analizy dynamicznego kosztu jednostkowego DGC, która została szczegółowo opisana w dokumencie przygotowanym przez dr Jana Rączkę „Analiza efektywności kosztowej w oparciu o wskaźnik dynamicznego kosztu jednostkowego”, Warszawa, 2002 rok.

Należy przedstawić podsumowanie analizy wariantów, wskazując który wariant projektu został wybrany do realizacji.

3.5 Podrozdział 5 - Opis projektu

W tej części Studium Wykonalności należy dokonać szczegółowego opisu realizowanego projektu, wskazanego jako optymalny w poprzednim podrozdziale. Opis powinien obejmować co najmniej następujące elementy:

- lokalizacja projektu – należy jasno określić lokalizację projektu (miasto/miejscowość, gmina, powiat, województwo). Dla projektów punktowych należy podać dokładny adres jego realizacji, natomiast dla projektów liniowych należy podać jedynie miejscowości w jakich będzie on realizowany. Można zamieścić także mapki, zdjęcia pokazujące lokalizację projektu;
- szczegółowy opis technologiczny i techniczny projektu/opis rozwiązań przyjętych w projekcie – powinien obejmować opis wybranej technologii, podstawowe parametry realizowanego projektu, materiały, z wykorzystaniem których zostanie zrealizowany, zakres zaplanowanych działań itp.
- harmonogram realizacji projektu, w układzie kwartalnym, który należy przedstawić w formie tabelarycznej, wg poniższego wzoru. W harmonogramie należy jedynie wskazać w jakich okresach będą przeprowadzane działania w ramach projektu, bez wskazywania kosztów ich realizacji.

Tabela 3. Harmonogramu realizacji projektu (wzór)

Lp.	Działanie	zrealizowane przed datą kwalifikowalności kosztów	rok ...				rok			
			I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
1.	Prace przygotowawcze													
2.	Prace termomodernizacyjne...													
3.	Zakup urządzeń													
4.	...													
5.	Informacja i promocja													

Przyjęte w harmonogramie terminy realizacji muszą być możliwe do osiągnięcia, powinny uwzględniać czas niezbędny na wykonanie odpowiednich czynności przez wszystkich uczestników procesu inwestycyjnego.

Należy także wskazać na czynniki, które mogą spowodować opóźnienia realizacji projektu, ocenić ich ryzyko wystąpienia, oraz wskazać na sposoby i możliwości zredukowania zagrożeń związanych z opóźnieniami w realizacji projektu.

Przedstawiony harmonogram realizacji projektu nie powinien zbyt szczegółowo przedstawiać podejmowanych w ramach projektu działań, ale grupować je z punktu widzenia jednorodności podejmowanych czynności.

Harmonogram musi być spójny z informacjami podanymi w punkcie 5.2. Studium Wykonalności.

3.6 Podrozdział 6 - Określenie wskaźników produktu oraz rezultatu projektu

Wskaźniki produktu - bezpośredni, materialny efekt realizacji przedsięwzięcia mierzony konkretnymi wielkościami. Przy doborze wskaźników należy kierować się koniecznością szczegółowego zobrazowania zakresu projektu. Wskaźniki produktu powinny być zgodne z zaproponowanymi przez WFOŚiGW dla danego działania.

Podane wskaźniki produktu powinny być zgodne z podanymi we wniosku o dofinansowanie. Przykładowe wypełnienie tabeli zostało podane poniżej.

Tabela 4. Wskaźniki produktu (wzór)

Wskaźniki kluczowe	Wskaźnik 1	Liczba wybudowanych składowisk (szt.)	Wskaźnik 2	Nie dotyczy	Wskaźnik 3	Nie dotyczy
	Źródło danych		Źródło danych		Źródło danych	
Rok 0	Źródłem wskaźnika jest Frima XYZ, protokół odbioru		Źródłem wskaźnika jest... Nie dotyczy		Źródłem wskaźnika jest... Nie dotyczy	
2007	0		Nie dotyczy		Nie dotyczy	
2008	0		Nie dotyczy		Nie dotyczy	
2009	2		Nie dotyczy		Nie dotyczy	
2010	5		Nie dotyczy		Nie dotyczy	
SUMA	7		Nie dotyczy		Nie dotyczy	
Wskaźniki uzupełniające	Wskaźnik 1	Nie dotyczy	Wskaźnik 2	Nie dotyczy	Wskaźnik 3	Nie dotyczy
	Źródło danych		Źródło danych		Źródło danych	
Rok 0	Źródłem wskaźnika jest... Nie dotyczy		Źródłem wskaźnika jest... Nie dotyczy		Źródłem wskaźnika jest... Nie dotyczy	
Nie dotyczy	Nie dotyczy		Nie dotyczy		Nie dotyczy	
Nie dotyczy	Nie dotyczy		Nie dotyczy		Nie dotyczy	
Nie dotyczy	Nie dotyczy		Nie dotyczy		Nie dotyczy	
Nie dotyczy	Nie dotyczy		Nie dotyczy		Nie dotyczy	
SUMA	Nie dotyczy		Nie dotyczy		Nie dotyczy	

Wskaźniki rezultatu - bezpośredni wpływ zrealizowanego przedsięwzięcia na otoczenie społeczno – ekonomiczne, uzyskany w roku zakończenia/po zakończeniu rzeczowej realizacji projektu. Wartość wskaźnika rezultatu w kolejnych latach powinny być podawane

według rzeczywistego stanu istniejącego w danym okresie czyli narastająco lub malejąco w zależności od rodzaju wskaźnika.

Podane wskaźniki rezultatu powinny być zgodne z podanymi we wniosku o dofinansowanie. Przykładowe wypełnienie tabeli zostało podane poniżej.

Tabela 5. Wskaźniki rezultatu (wzór)

Wskaźniki kluczowe	Wskaźnik 1	Ilość zagospodarowanych odpadów (tony)	Wskaźnik 2	Nie dotyczy	Wskaźnik 3	Nie dotyczy
	Źródło danych		Źródło danych		Źródło danych	
Rok 0	Źródłem wskaźnika jest Firma XYZ, umowy z odbiorcami		Źródłem wskaźnika jest... Nie dotyczy		Źródłem wskaźnika jest... Nie dotyczy	
2007	0		Nie dotyczy		Nie dotyczy	
2008	0		Nie dotyczy		Nie dotyczy	
2009	30		Nie dotyczy		Nie dotyczy	
2010	90		Nie dotyczy		Nie dotyczy	
Wskaźniki uzupełniające	Wskaźnik 1	Nie dotyczy	Wskaźnik 2	Nie dotyczy	Wskaźnik 3	Nie dotyczy
	Źródło danych		Źródło danych		Źródło danych	
Rok 0	Źródłem wskaźnika jest... Nie dotyczy		Źródłem wskaźnika jest... Nie dotyczy		Źródłem wskaźnika jest... Nie dotyczy	
Nie dotyczy	Nie dotyczy		Nie dotyczy		Nie dotyczy	
Nie dotyczy	Nie dotyczy		Nie dotyczy		Nie dotyczy	
Nie dotyczy	Nie dotyczy		Nie dotyczy		Nie dotyczy	
Nie dotyczy	Nie dotyczy		Nie dotyczy		Nie dotyczy	

Dla każdego przedstawionego wskaźnika rezultatu należy wskazać sposób jego obliczenia.

3.7 Podrozdział 7 - Matryca logiczna projektu

Należy opracować matrycę logiczną projektu, wg poniższego wzoru. Metodę tworzenia matrycy logicznej można znaleźć m.in. w opracowaniach European Commission, PCM - Project Approach Guidelines, 2004.

Tabela 6. Matryca logiczna projektu

	Logika interwencji	Wskaźniki realizacji	Źródła informacji o wskaźniku	Założenia
Cel nadrzędny (programowy, ogólny)				X
Cel bezpośredni projektu (główny)				
Rezultaty		wskaźniki rezultatów muszą być spójne ze wskaźnikami z wniosku o dofinansowanie projektu		
Produkty		wskaźniki produktów muszą być spójne ze wskaźnikami z wniosku o dofinansowanie projektu		
Działania		środki	koszty	

Poprawnie sporządzona matryca logiczna projektu powinna:

- definiować nadrzędny cel projektu (cel szerszy, ogólny);
- definiować to, do czego dążymy w projekcie;
- identyfikować kluczowe rezultaty projektu;
- grupować działania niezbędne do osiągnięcia rezultatów;
- używać obiektywnie weryfikowalnych wskaźników;
- identyfikować sposoby weryfikacji osiągnięć projektu;
- identyfikować obszary ryzyka zewnętrznego.

Rozdział 4 - Analiza instytucjonalna i prawna projektu

4.1 Podrozdział 1 - Opis wdrażania projektu

W tym punkcie należy zawrzeć informacje dotyczące wszelkich aspektów instytucjonalnych projektu na etapie przygotowania, realizacji oraz eksploatacji.

W ramach aspektów instytucjonalnych należy zidentyfikować podmioty zaangażowane we wdrażanie projektu, w tym:

- beneficjenta,
- jednostkę wdrażającą projekt,

- jednostkę ponoszącą koszty na realizację projektu (o ile występuje),
- jednostkę eksploatującą majątek powstały w wyniku realizacji projektu.

Należy opisać stan aktualny podmiotów wskazanych powyżej w zakresie obejmującym co najmniej:

- formę prawną, podstawę prawną utworzenia, organ założycielski,
- krótką historię działalności,
- strukturę organizacyjną,
- krótki opis działalności, zadania statutowe,
- posiadane zasoby techniczne, doświadczenie oraz przygotowanie merytoryczne niezbędne dla prawidłowej eksploatacji powstałego w wyniku realizacji projektu majątku.

Jeżeli we wdrażanie projektu zaangażowanych jest więcej niż 1 podmiot, należy także wskazać ich powiązania prawne, organizacyjne, majątkowe, inne.

4.2 Podrozdział 2 - Zarządzanie projektem i trwałość projektu

W tym punkcie należy określić zakres odpowiedzialności i obowiązków poszczególnych podmiotów zaangażowanych w realizację projektu (wskazanych w punkcie 4.1. Studium), a w ramach ich struktur organizacyjnych wskazać odpowiednie komórki, odpowiedzialne za poszczególne etapy przygotowania i realizacji, rozliczenia projektu oraz eksploatacji powstałego majątku.

Ponadto należy wskazać sposób oraz źródła finansowania działalności komórek odpowiedzialnych za wdrożenie projektu.

Należy także podać informacje związane z własnością wytworzonego w ramach projektu majątku.

Podsumowując należy wskazać, iż zachowana zostanie trwałość projektu, zgodnie z art. 57 Rozporządzenia Rady (WE) 1083/2006. Pojęcie „trwałość projektu” rozumiane jest jako niepoddanie projektu tzw. znaczącej modyfikacji tj.:

- a) modyfikacji mającej wpływ na charakter lub warunki realizacji projektu lub powodującej uzyskanie nieuzasadnionej korzyści przez przedsiębiorstwo lub podmiot publiczny; oraz
- b) wynikającej ze zmiany charakteru własności elementu infrastruktury albo z zaprzestania działalności produkcyjnej.

Znacząca modyfikacja oznacza jednocześnie spełnienie co najmniej jednego z warunków wymienionych w lit. a i co najmniej jednego z warunków wymienionych w lit. b., a ponadto pomiędzy tymi warunkami musi zachodzić związek przyczynowo-skutkowy (tzn. lit. b to przyczyna, a lit. a skutek).

Powyższe przepisy dotyczą projektów infrastrukturalnych oraz projektów, w których dokonywany jest zakup sprzętu lub wyposażenia.

4.3 Podrozdział 3 - Kwestie prawne związane z realizacją projektu

Punkt powinien odnosić się do:

- Statusu prawnego nieruchomości, na której będzie realizowany projekt, a w przypadku gdy Beneficjent nie jest jego właścicielem wskazywać: kto jest właścicielem nieruchomości, na jakiej podstawie możliwa jest realizacja projektu przez Beneficjenta (umowa dzierżawy, inny tytuł prawny) i jakie są ograniczenia wynikające z danej formy użytkowania nieruchomości (okres trwania umowy, okres wypowiedzenia umowy, odpłatność, inne ograniczenia). Należy także wskazać dostępność terenów oraz dostępność mediów;
- Wszelkich procedur niezbędnych dla prawidłowej realizacji projektu, wskazywać niezbędne decyzje, pozwolenia, uzgodnienia itp., oraz terminy ich uzyskania;
- Problematyki zamówień publicznych;
- Problematyki pomocy publicznej, w tym do *„Wytycznych w zakresie zasad dofinansowania z programów operacyjnych podmiotów realizujących obowiązek świadczenia usług publicznych w ramach zadań własnych jednostek samorządu terytorialnego w gospodarce odpadami”*, MRR

Rozdział 5 - Analiza finansowo - ekonomiczna projektu

5.1 Podrozdział 1 - Metodologia przeprowadzenia analizy finansowo - ekonomicznej projektu

Analiza finansowo – ekonomiczna powinna zostać wykonana zgodnie z *Wytycznymi w zakresie wybranych zagadnień związanych z przygotowaniem projektów inwestycyjnych, w tym projektów generujących dochód, MRR oraz z dokumentem opracowanym przez Jaspers „Wytyczne do przygotowania inwestycji w zakresie środowiska współfinansowanych przez Fundusz Spójności i Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego w latach 2007-2013”*.

Wszystkie przyjmowane założenia powinny zostać odpowiednio uzasadnione na podstawie przeprowadzonych badań, danych statystycznych lub historycznych, ogólnie przyjętych norm i wskaźników. Należy podać źródło pochodzenia przyjętych danych, wskaźników. Należy przedstawić przyjęte założenia do analizy. Ponadto należy określić metodę analizy (standardowa, złożona) przyjętą w Studium i uzasadnić jej wybór.

Do Studium powinien zostać dołączony plik kalkulacyjny w postaci MS Excel z aktywnymi formułami, przedstawiający wszelkie obliczenia finansowo - ekonomiczne, których wyniki zostały zamieszczone w Studium. Arkusz kalkulacyjny powinien składać się z 3 arkuszy:

- a) Arkusz 1: Założenia - powinien zawierać wszystkie wprowadzane dane (zarówno założenia opisowe, jak i dane liczbowe).
- b) Arkusz 2: Obliczenia - w tym arkuszu nie powinny być wpisywane żadne dane, powinny one być powiązane aktywnymi formułami z danymi wprowadzonymi w „Arkuszu 1: Założenia”. Tu znajdują się wszystkie obliczenia, formuły obliczeniowe.
- c) Arkusz 3: Wyniki - powinien zawierać wszystkie tabele i załączniki do studium wykonalności (wykorzystywane w studium wykonalności); nie powinny tam występować żadne obliczenia; cała zawartość powinna być pobierana albo z „Arkusza 2: Obliczenia”, albo z „Arkusza 1: Założenia”.

W przypadku projektów, dla których załączany jest plik kalkulacyjny MS Excel, zaleca się wykorzystanie w analizach finansowych 2 scenariuszy makroekonomicznych: podstawowego i pesymistycznego. Cała analiza jest oparta na podstawowym scenariuszu makroekonomicznym. Drugi ze scenariuszy powinien być wykorzystywany w analizie wrażliwości i ryzyka. Następujące założenia makroekonomiczne mają największe znaczenie:

- kurs wymiany;
- inflacja;
- WIBOR;
- wzrost PKB;
- realny wzrost płac;
- stopa bezrobocia;
- stawki podatku dochodowego i VAT.

5.2 Podrozdział 2 - Nakłady finansowe na realizację projektu

Należy przedstawić harmonogram rzeczowo – finansowy projektu w ujęciu kwartalnym, w złotych do dwóch miejsc po przecinku, wg poniższego wzoru. Harmonogram może zostać umieszczony w treści Studium Wykonalności lub może stanowić załącznik do niego.

Harmonogram rzeczowo – finansowy musi być zgodny z informacjami podanymi w punkcie 3.5 Podrozdział 5 Studium Wykonalności oraz we Wniosku o dofinansowanie projektu.

Należy opisać poszczególne koszty projektu w kontekście ich kwalifikowalności, wskazując potrzebę ich poniesienia, ich wpływ na realizację celów projektu. Należy także

wskazać oraz uzasadnić, czy podatek VAT uznano za koszt kwalifikowalny czy niekwalifikowalny projektu.

Tabela 7. Harmonogram rzeczowo – finansowy projektu (wzór)

Lp	Wyszczególnienie*	Zakres rzeczowy		Koszt w PLN	Koszty w PLN ponoszone w kolejnych latach realizacji projektu:						
		j.m.	ilość		Rok ...					Rok ...	
					I	II	III	IV	Razem w roku
A. Koszty kwalifikowalne											
1.	Koszt X										
2.	Podatek VAT od kosztu X (stawka)										
3.											
4.											
...											
B. Koszty niekwalifikowalne											
1.	Koszt Y										
2.	Podatek VAT od kosztu Y (stawka)										
3.											
4.											
...											
RAZEM koszt całkowity											

* należy wyszczególnić elementy projektu

Dla wskazanych wartości nakładów inwestycyjnych należy podać źródła ich szacunków (np. kosztorys inwestorski, doświadczenie inwestora, oferty potencjalnych wykonawców, inne). Zaleca się, aby kosztorys inwestorski, wykorzystywany dla obliczenia nakładów inwestycyjnych projektu, nie był starszy niż 6 miesięcy.

W przypadku wystąpienia wydatków w ramach cross – finansingu, należy wskazać ich zakres, wysokość, uzasadnienie poniesienia.

Należy przygotować także plan inwestycyjny, zgodnie z wybraną metodą analizy projektu (standardowa, złożona). Należy podać harmonogram (w ujęciu rocznym) ponoszenia wydatków w ramach planu inwestycyjnego w całym okresie odniesienia, w tym wydatków na:

a) w przypadku metody standardowej:

- inwestycje odtworzeniowe w ramach projektu,

b) w przypadku metody złożonej:

- inwestycje odtworzeniowe w ramach projektu,
- pozostałe inwestycje rozwojowe i odtworzeniowe, nie związane z projektem finansowanym z UE.

5.3 Podrozdział 3 - Źródła finansowania projektu

W tym punkcie należy podać:

- źródła finansowania całkowitych i kwalifikowalnych kosztów projektu, przedstawić je w formie tabelarycznej, wg poniższego wzoru:

Tabela 8. Struktura finansowania projektu (wzór)

Struktura finansowania projektu	Koszty całkowite		Koszty kwalifikowane	
	PLN	%	PLN	%
1. Dofinansowanie z WRPO				
2. Środki własne Beneficjenta				
3. Zewnętrzne źródła finansowania, w tym:				
3.1. ...				
3.2. ...				
3.3. ...				
R A Z E M		100		100

- wskazać sposób sfinansowania wkładu ze środków WRPO od momentu zapłaty za wykonane działania do uzyskania refundacji.

W przypadku, gdy projekt zakłada wykorzystanie obcych źródeł finansowania (kredyty, pożyczki, leasing) należy przedstawić ich podstawowe parametry, w tym:

- wartość kredytu / pożyczki/leasingu,
- waluta kredytu / pożyczki/leasingu,
- oprocentowanie (stałe czy zmienne – uzależnione od sytuacji rynkowej, zmieniane co 1, 3 lub 6 miesięcy na podstawie wysokości stóp procentowych – WIBOR, LIBOR lub EURIBOR),
- okres spłaty (określony w umowie kredytowej czas spłaty kredytu), data zapadalności (moment, w którym spłacona zostanie ostatnia rata kredytu i saldo rachunku kredytowego wyniesie zero),
- okres karencji (okres, w którym płacone są jedynie odsetki od uruchomionej kwoty kredytu oraz podczas którego mogą być prowadzone prace projektowe),
- prowizja,
- rodzaj rat (miesięczna lub kwartalna, zawierająca część kapitału i naliczone odsetki).

Następnie należy przedstawić harmonogram wypłacanych transz oraz spłaty kredytu (w podziale na ratę kapitałową i odsetkową), pożyczki, leasingu, w ujęciu rocznym, wg poniższego wzoru.

Tabela 9. Harmonogram kredytu/pożyczki/leasingu w zł (wzór)

Wyszczególnienie	Poszczególne lata okresu odniesienia			
	rok ...	rok ...	rok
1. Kredyt				
1.1. Wypłata kredytu - transze				
1.2. Spłata rat kapitałowych kredytu				
1.3. Spłata rat odsetkowych kredytu				
1.4. Pozostałe koszty obsługi kredytu				
2. Pożyczka				
...				

* w przypadku większej ilości kredytów/pożyczek/leasingów należy rozpisać je każdy z nich oddzielnie

W przypadku jednostek samorządu terytorialnego należy wskazać, czy istnieje możliwość zaciągnięcia danych zobowiązań, ze względu na ograniczenia wynikające z art.169 oraz art.170 Ustawy z dnia 30 czerwca 2005 r. o finansach publicznych (Dz. U. z dnia 20 grudnia 2005 r.).

5.4 Podrozdział 4 - Kalkulacja przychodów ze sprzedaży

Kalkulacja przychodów dla projektu powinna zostać przeprowadzona metodą różnicową (jako różnica pomiędzy wariantem uwzględniającym realizację projektu oraz nie uwzględniającym realizacji projektu).

Rozdział powinien zawierać następujące elementy:

- a) prognoza liczby użytkowników oraz ilości sprzedanych usług w wariacie bez projektu oraz w wariacie z projektem. Obliczenia powinny znaleźć się w Arkuszu 2 „Obliczenia”. W Studium należy zawrzeć wyniki analizy.
- b) prognoza ceny za usługę w wariacie bez projektu oraz w wariacie z projektem. Przy określaniu cen należy zastosować się do następujących zaleceń:
 - ✓ w wariacie bez projektu oraz w wariacie z projektem należy stosować identyczne zasady polityki cenowej, przyjęte zasady należy szczegółowo opisać,
 - ✓ ceny powinny być oparte na rzeczywistych kosztach świadczenia danej usługi, powinny co najmniej pokrywać koszty eksploatacji, jak również pełną amortyzację majątku,
 - ✓ należy pamiętać, aby wariant bez projektu zakładał taką samą lub niższą marżę zysku operacyjnego jak wariant z projektem.
- c) określenie poziomu opłaty akceptowalnej społecznie, z punktu widzenia dostępności cenowej taryf zgodnie z *dokumentem opracowanym przez Jaspers „Wytyczne do przygotowania inwestycji w zakresie środowiska współfinansowanych przez Fundusz Spójności i Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego w latach 2007-2013”*. Obliczenie powinno znaleźć się w arkuszu 2 „Obliczenia”. Wyniki należy przedstawić także w studium wykonalności.
- d) prognoza poziomu cen przyjętych do analiz w wariacie bez projektu oraz w wariacie z projektem. W przypadku, gdy poziom taryf wyliczony w punkcie b) przekracza maksymalny poziom opłaty akceptowalnej społecznie wyliczonej w punkcie c), do analiz należy przyjąć opłatę maksymalną. Obliczenie powinno znaleźć się w arkuszu 2 „Obliczenia”. W studium wykonalności należy wskazać jedynie różnicowe przychody.

W przypadku, gdy występują różne usługi oraz gdy planuje się zastosować podział odbiorców na grupy cenowe, należy prognozować ceny dla każdej usługi oraz grupy cenowej oddzielenie. Obliczenie ceny powinno znaleźć się w arkuszu 2 „Obliczenia”, a wyniki także w Studium Wykonalności.

e) prognoza przychodów w wariacie z projektem i bez projektu. Obliczenie powinno znaleźć się w arkuszu 2 „Obliczenia”. W studium wykonalności należy wskazać wyniki.

Tabela 10. Kalkulacja przychodów ze sprzedaży (wzór)

Lp.	Wyszczególnienie	jednostka	Okres odniesienia						
			rok ...	rok ...	rok
Prognoza przychodów dla wariantu bez projektu									
1.	Ilość sprzedanych usług X	szt.							
2.	Cena netto za usługę X	zł/szt.							
3.	Przychody ze sprzedaży usługi X	zł/rok							
Prognoza przychodów dla wariantu z projektem									
4.	Ilość sprzedanych usług X	szt.							
5.	Cena netto za usługę X	zł/szt.							
6.	Przychody ze sprzedaży usługi X	zł/rok							
Przychody różnicowe dla projektu									
7.	Różnica między przychodami w wariacie z projektem a w wariacie bez projektu (poz. 6 – poz. 3)	zł/rok							

5.5 Podrozdział 5 - Kalkulacja kosztów w okresie eksploatacji

Kalkulacja kosztów dla projektu powinna zostać przeprowadzona metodą różnicową (jako różnica pomiędzy wariantem uwzględniającym realizację projektu oraz nie uwzględniającym realizacji projektu), w układzie kosztów rodzajowych:

- amortyzacja,
- zużycie materiałów i energii,
- usługi obce,
- podatki i opłaty,
- wynagrodzenia,
- ubezpieczenia społeczne i inne świadczenia,
- pozostałe koszty rodzajowe,
- wartość sprzedanych towarów i materiałów.

Należy przeprowadzić szczegółową kalkulację poszczególnych pozycji kosztowych wynikających z realizacji projektu, a przyjęte założenia powinny zostać opisane w Studium Wykonalności oraz wskazane w arkuszu 1 „Założenia” (jeśli dotyczy).

Prognozę kosztów należy przedstawić wg poniższego wzoru. Obliczenie powinno znaleźć się w arkuszu 2 „Obliczenia” (jeśli dotyczy).

Tabela 11. Prognoza kosztów eksploatacyjnych (wzór)

Lp.	Wyszczególnienie	jednostka	Okres odniesienia						
			rok ...	rok ...	rok
Prognoza kosztów dla wariantu bez projektu									
1.	Amortyzacja	zł							
2.	Zużycie materiałów i energii								
3.	Usługi obce	zł							
4.	Podatki i opłaty	zł							
5.	Wynagrodzenia	zł							
6.	Ubezpieczenia społeczne i inne świadczenia	zł							
7.	Pozostałe koszty rodzajowe	zł							
8.	Wartość sprzedanych towarów i materiałów	zł							
9.	Koszty razem	zł							
Prognoza kosztów dla wariantu z projektem									
10.	Amortyzacja	zł							
11.	Zużycie materiałów i energii	zł							
12.	Usługi obce	zł							
13.	Podatki i opłaty	zł							
14.	Wynagrodzenia	zł							
15.	Ubezpieczenia społeczne i inne świadczenia	zł							
16.	Pozostałe koszty rodzajowe	zł							
17.	Wartość sprzedanych towarów i materiałów	zł							
18.	Koszty razem	zł							
Różnica między wariantem z projektem a wariantem bez realizacji projektu									
19.	Amortyzacja	zł							
20.	Zużycie materiałów i energii	zł							
21.	Usługi obce	zł							
22.	Podatki i opłaty	zł							
23.	Wynagrodzenia	zł							
24.	Ubezpieczenia społeczne i inne świadczenia	zł							
25.	Pozostałe koszty rodzajowe	zł							
26.	Wartość sprzedanych towarów i materiałów	zł							
27.	Koszty razem	zł							

Osobno należy określić plan amortyzacji istniejącego majątku oraz majątku wytworzonego w wyniku realizacji projektu, w zależności od wybranej metody analizy.

Plan amortyzacji powinien zostać przedstawiony w formie tabelarycznej dla całego okresu odniesienia. Amortyzacja powinna zostać wyliczona w arkuszu 2 „Obliczenia”.

W planie amortyzacji dla projektu zarówno środki trwałe zakupione w ramach projektu, jak i środki trwałe zakupione/odtworzone w wyniku poszczególnych inwestycji

odtworzeniowych należy pogrupować wg tego samego okresu oddania do użytkowania i tej samej stawki amortyzacyjnej.

5.6 Podrozdział 6 - Rachunek zysków i strat dla projektu

Na podstawie przeprowadzonych wcześniej analizy zmiany przychodów oraz kosztów w wyniku realizacji projektu, należy sporządzić rachunek zysków i strat dla projektu, w układzie porównawczym, zgodnie z przepisami o rachunkowości. W rachunku wyników ujmuje się wyłącznie zmiany poszczególnych pozycji rachunku wywołanych realizacją projektu. Rachunek zysków i strat należy przedstawić w arkuszu 3 „Wyniki” oraz w Studium, wg poniższego wzoru.

Tabela 12. Rachunek wyników (wzór)

Lp.	Wyszczególnienie	Okres odniesienia						
		rok ...	rok ...	rok
I.	Przychody operacyjne							
I.1	Przychody ze sprzedaży usług							
I.2	Pozostałe przychody ze sprzedaży							
II.	Koszty operacyjne							
II.1	Amortyzacja							
II.2	Zużycie materiałów i energii							
II.3	Usługi obce							
II.4	Podatki i opłaty							
II.5	Wynagrodzenia							
II.6	Ubezpieczenia społeczne i inne świadczenia							
II.7	Pozostałe koszty rodzajowe							
II.8	Wartość sprzedanych towarów i materiałów							
III.	Wynik na sprzedaży							
IV.	Pozostałe przychody operacyjne							
V.	Pozostałe koszty operacyjne							
VI.	Wynik na działalności operacyjnej							
VII.	Przychody finansowe							
VIII.	Koszty finansowe							
IX.	Wynik na działalności gospodarczej							
X.	Wynik zdarzeń nadzwyczajnych							
XI.	Wynik brutto							
XII.	Podatek dochodowy							
XIII.	Wynik netto							

5.7 Podrozdział 7 - Rachunek przepływów pieniężnych wywołanych realizacją projektu

Na podstawie wcześniej przeprowadzonych analiz należy sporządzić rachunek przepływów pieniężnych wywołanych realizacją projektu. W rachunku przepływów należy ująć także wartość rezydualną projektu na koniec okresu odniesienia.

Zaleca się wykonanie prognozy zmiany kapitału obrotowego netto (KON) dla projektu, biorąc pod uwagę zmiany następujących pozycji:

- należności, w tym wskazać przyjęty okres regulacji należności,
- zapasów, w tym wskazać przyjęty okres rotacji zapasów,
- gotówki,
- zobowiązań krótkoterminowych bez kredytów i pożyczek, w tym wskazać przyjęty okres spłaty zobowiązań.

Obliczenia należy przeprowadzić w arkuszu 2 „Obliczenia”.

W przypadku wystąpienia ujemnych przepływów pieniężnych w którymkolwiek roku realizacji bądź eksploatacji projektu, należy przedstawić źródła pokrycia deficytu.

Obliczenia powinny zostać ujęte w arkuszu 2 „Obliczenia”, a ich wyniki także w Studium Wykonalności.

5.8 Podrozdział 8 - Ustalenie poziomu dofinansowania projektu

W przypadku projektów generujących dochód ustalenie poziomu dofinansowania należy wykonać w oparciu o metodę luki finansowej, która została szczegółowo opisana w *Wytycznych w zakresie wybranych zagadnień związanych z przygotowaniem projektów inwestycyjnych, w tym projektów generujących dochód, MRR* oraz w dokumencie opracowanym przez Jaspers „*Wytyczne do przygotowania inwestycji w zakresie środowiska współfinansowanych przez Fundusz Spójności i Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego w latach 2007-2013*”.

Jeżeli projekt nie należy do grupy projektów generujących dochód, wówczas dla ustalenia poziomu dofinansowania z funduszy UE nie stosuje się metody luki w finansowaniu. Poziom dofinansowania ustala się w takim przypadku przy zastosowaniu maksymalnej stopy dofinansowania określonej w UWRPO dla działania 3.1 „Racjonalizacja gospodarki odpadami i ochrona powierzchni ziemi”.

Obliczenia powinny zostać ujęte w arkuszu 2 „Obliczenia”, a ich wyniki także w Studium Wykonalności.

5.9 Podrozdział 9 - Analiza rentowności projektu

Analiza rentowności projektu jest weryfikacją dobrze oszacowanej wielkości dotacji (która nie może przynosić nadmiernych korzyści projektodawcy). Jest to zatem weryfikacja – na podstawie wskaźników FRR/C i FNPV/C – czy dotacja nie jest przeszacowana.

Obliczenia wartości wskaźników należy dokonać zgodnie z metodologią wskazaną w *Wytycznych w zakresie wybranych zagadnień związanych z przygotowaniem projektów inwestycyjnych, w tym projektów generujących dochód, MRR* oraz w dokumencie opracowanym przez Jaspers „*Wytyczne do przygotowania inwestycji w zakresie środowiska współfinansowanych przez Fundusz Spójności i Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego w latach 2007-2013*”.

Dla projektu wymagającego dofinansowania z funduszy UE wskaźnik FNPV/C nie uwzględniający dofinansowania z funduszy UE powinien mieć wartość ujemną, a FRR/C wartość niższą od stopy dyskontowej użytej w analizie finansowej.

5.10 Podrozdział 10 - Trwałość finansowa projektu

Analiza trwałości finansowej projektu polega na wykazaniu, że zasoby finansowe na realizację analizowanego projektu zostały zapewnione i są one wystarczające do sfinansowania kosztów projektu podczas jego realizacji, a następnie eksploatacji.

Analiza trwałości finansowej projektu powinna obejmować co najmniej następujące elementy:

- a) analizę zasobów finansowych projektu,
- b) analizę sytuacji finansowej beneficjenta/operatora.

Ad a)

W punkcie należy udowodnić, że projekt jest trwały finansowo – w tym celu należy wykazać, że zsumowane, niezdyktowane przepływy środków pieniężnych netto mają wartość dodatnią przez cały okres odniesienia.

W wyliczeniu ważne jest, czy środki zgromadzone na koncie projektu (przepływy finansowe netto) są w stanie pokryć powstające w kolejnych latach wydatki. Zatem nie jest tu wskazane i potrzebne uwzględnianie dyskonta (poprzez sprowadzanie wartości przepływów do określonego roku), bowiem kompensata przepływów dokonywana jest w danym roku.

Przepływy środków pieniężnych netto, jakie należy w tym celu uwzględnić powinny brać pod uwagę koszty inwestycji, wszystkie (krajowe i UE) środki finansowe oraz dochody netto. W tym przypadku nie uwzględnia się wartości rezydualnej, chyba że majątek uległ rzeczywistej likwidacji w ostatnim roku analizy. Oznacza to, że wartość rezydualną

uwzględniamy w obliczeniach finansowej trwałości jedynie wtedy, gdy odpowiada ona rzeczywistemu wpływowi środków dla inwestora.

Tabela 13. Rachunek przepływów pieniężnych (wzór)

Lp.	Wyszczególnienie	Okres odniesienia						
		rok ...	rok ...	rok
I.	Przepływy operacyjne							
I.1	Wpływy							
I.1.1	Przychody netto ze sprzedaży							
I.1.2.	...	-	-	-	-	-	-	-
I.2.	Wydatki							
I.2.1.	Koszty operacyjne							
I.2.2.	...							
II.	Przepływy finansowe							
II.1.	Wpływy							
II.2.	Wydatki							
III.	Przepływy inwestycyjne							
III.1.	Nakłady inwestycyjne na realizację projektu							
III.2.							
IV.	Przepływy netto razem							

Ad b)

Analiza sytuacji finansowej beneficjenta i/lub operatora polega na sprawdzeniu trwałości finansowej nie tylko samej inwestycji, ale również beneficjenta i/lub operatora. Jeżeli operator zbankrutuje, trwałość samej inwestycji straci znaczenie. Analiza przepływów pieniężnych (z uwzględnieniem realizacji i eksploatacji projektu) powinna wykazać, że beneficjent i/lub operator ma dodatnie roczne saldo gotówkowe na koniec każdego roku realizacji i eksploatacji projektu.

Analiza przepływów pieniężnych powinna zostać sporządzona w układzie zgodnym z Ustawą z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz.U.02.76.694).

W stosunku do beneficjenta i/lub operatora analiza powinna potwierdzać, że:

- a) w przypadku podmiotów publicznych objętych ustawą o finansach publicznych stosunek długu do wykonanych dochodów ogółem nie przekracza 60%.
- b) w przypadku spółek podlegających Kodeksowi spółek handlowych, wskaźnik pokrycia obsługi długu jest nie niższy niż 1,2.

Obliczenia należy przeprowadzić w arkuszu 2 „Obliczenia”, a ich wyniki przedstawić w Studium Wykonalności.

5.11 Podrozdział 11 - Analiza ekonomiczna projektu

W przypadku projektów nie zaliczanych do projektów dużych, zaleca się, aby analiza kosztów i korzyści została przeprowadzona w sposób uproszczony i opierała się na oszacowaniu ilościowych i jakościowych skutków realizacji projektu.

Beneficjent powinien wymienić i opisać wszystkie istotne środowiskowe, gospodarcze i społeczne efekty projektu oraz – jeśli to możliwe – zaprezentować je w kategoriach ilościowych.

Możliwe jest jednak sporządzenie analizy kosztów i korzyści w szerszym zakresie.

5.12 Podrozdział 12 - Analiza wrażliwości

Analiza wrażliwości powinna zbadać zmiany w saldzie środków pieniężnych spowodowane zmiennością istotnych parametrów dla projektu, zsumowane dla okresu realizacji projektu oraz 5 lat jego eksploatacji.

Szczegółowe zasady sporządzenia analizy wrażliwości i ryzyka zostały wskazane w *Wytycznych w zakresie wybranych zagadnień związanych z przygotowaniem projektów inwestycyjnych, w tym projektów generujących dochód, MRR* oraz w dokumencie opracowanym przez Jaspers „*Wytyczne do przygotowania inwestycji w zakresie środowiska współfinansowanych przez Fundusz Spójności i Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego w latach 2007-2013*”.

Obliczenia powinny zostać przeprowadzone w arkuszu 2 „Obliczenia”. Wyniki należy opisać w Studium Wykonalności.

5.13 Podrozdział 13 - Analiza ryzyka

Analiza ryzyka powinna mieć charakter jakościowy, gdzie ocenia się prawdopodobieństwo faktycznego wystąpienia danego ryzyka (niskie, średnie, wysokie). Należy wskazać i opisać zidentyfikowane ryzyka mające wpływ na prawidłową realizację projektu.

Szczegółowe zasady sporządzenia analizy wrażliwości i ryzyka zostały wskazane w *Wytycznych w zakresie wybranych zagadnień związanych z przygotowaniem projektów inwestycyjnych, w tym projektów generujących dochód, MRR* oraz w dokumencie opracowanym przez Jaspers „*Wytyczne do przygotowania inwestycji w zakresie środowiska współfinansowanych przez Fundusz Spójności i Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego w latach 2007-2013*”.

Rozdział 6 - Wpływ projektu na środowisko

6.1 Podrozdział 1 - Wpływ projektu na środowisko w okresie realizacji

W analizie wpływu realizacji projektu na środowisko w trakcie realizacji projektu należy uwzględnić m.in:

- wpływ hałasu,
- emisję do atmosfery,
- wpływ na wody powierzchniowe i podziemne,
- inne niezbędne zdaniem projektodawcy.

Należy także przedstawić środki zaradcze.

Należy opisać potencjalne negatywne oddziaływanie realizacji planowanej inwestycji na środowisko, ze szczególnym uwzględnieniem obszarów sieci ekologicznej NATURA 2000 (wyznaczone, projektowane i potencjalne - *shadow list*) oraz innych obszarów objętych ochroną na podstawie przepisów prawa polskiego. W przypadku realizacji inwestycji na obszarach chronionych lub w ich bezpośrednim sąsiedztwie, należy poddać szczegółowej analizie potencjalne oddziaływanie na siedliska i gatunki chronione na danym terenie. Jednocześnie należy uzasadnić bezwzględną konieczność realizacji projektu w danym miejscu, z określeniem możliwości prawnych wykonania inwestycji.

W przypadku, gdy projekt będzie realizowany poza obszarami chronionymi, należy określić odległość od najbliższych terenów objętych ochroną, skrótowo opisać obszar (gatunki, dla ochrony których został on utworzony, najistotniejsze zagrożenia, na które obszar jest narażony) oraz określić możliwość wpływu inwestycji na ten obszar.

6.2 Podrozdział 2 - Wpływ projektu na środowisko po zakończeniu realizacji

W tym punkcie należy opisać wszystkie pozytywne/negatywne efekty ekologiczne inwestycji w okresie jej funkcjonowania.

Należy opisać potencjalne negatywne oddziaływanie planowanej inwestycji na środowisko, za szczególnym uwzględnieniem obszarów sieci ekologicznej NATURA 2000 (wyznaczone, projektowane i potencjalne - *shadow list*) oraz innych obszarów objętych ochroną na podstawie przepisów prawa polskiego. W przypadku realizacji inwestycji na obszarach chronionych należy poddać szczegółowej analizie potencjalne oddziaływanie na siedliska i gatunki chronione na danym terenie.

Rozdział 7 - Promocja i informacja

Punkt ten powinien zawierać informacje na temat jawności i publicznej świadomości dotyczącej realizacji działań finansowanych przy udziale Funduszy Strukturalnych UE 2007-2013. W związku z tym należy określić cel, jaki ma być osiągnięty, grupy docelowe, do jakich

planowana promocja będzie skierowana, środki i metody realizacji, odpowiedzialność za realizację, jak również aktualny budżet. Instrumenty promocji to m.in. tablice pamiątkowe, plakaty i inne materiały informacyjne. Należy zwrócić uwagę, aby była to rzeczywista promocja programu, priorytetu, działania, projektu, a koszty ujęte do dofinansowania z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego były kwalifikowalne.

Opracowując ten rozdział należy korzystać z Wytocznych Instytucji Zarządzającej Wielkopolskim Regionalnym Programem Operacyjnym na lata 2007-2013 dla beneficjentów w zakresie informacji i promocji.

Rozdział 8 - Spis tabel

Rozdział 9 - Spis rysunków

Rozdział 10 - Spis załączników